

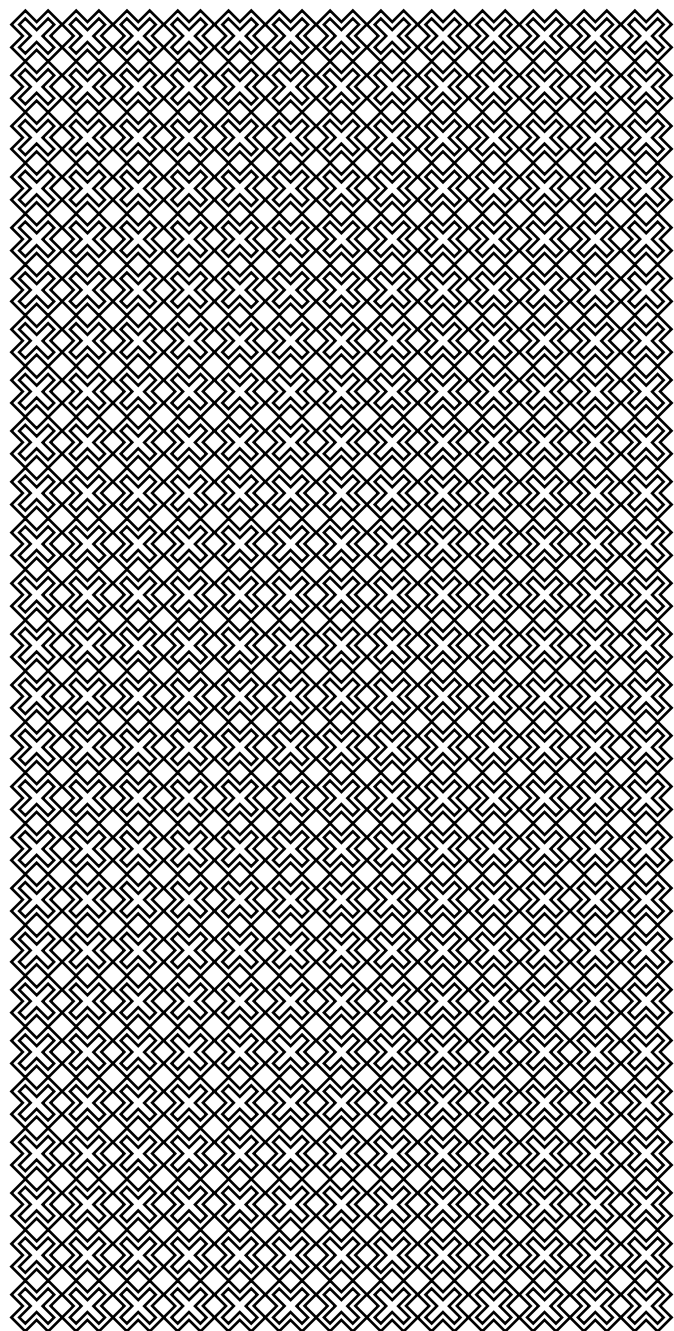

THEODOROS ABU QURRA

IKONIEN
KUNNIOITTAMISESTA

IKONIEN KUNNIOITTAMISESTA

THEODOROS ABU QURRA

IKONIN KUNNIOITTAMISESTA

SUOMENNOS JA JOHDANTOLUKU MUNKKI SERAFIM

MAAHENKI

SISÄLLYS

SAATTEEKSI	9
JOHDANTO	11
Kuka on Theodoros Abu Qurra?	11
Ikoniteologiaa islamilaisessa kontekstissa	19
Abu Qurran argumentit ikonien kunnioittamisen puolesta	26
Ikonien kunnioittamisen islamilaisia perusteita	36
IKONIE KUNNIOITTAMISESTA	41
1 Monet kristityt ovat etääntyneet kuvien kunnioittamisesta	42
2 Joka kieltäytyy kunnioittamasta ikoneita siksi, että se on vastenmielistä ulkopuolisille, se joutuu hylkäämään tämän lisäksi myös kristilliset mysteerit . . .	43
3 Kristinusko on jumalallista viisautta	46
4 Ihmettelemme ulkopuolisia, jotka uskovat vanhan liiton kirjoituksiin, mutta samalla paheksuvat kristittyjen salaisuuksia	48
5 Jumalasta sanotaan Vanhassa testamentissa asioita, jotka ovat uskosta osattoman järjelle vastenmielisiä	50

ARABIANKIELINEN ALKUTEOS *Maimar fi 'ikram al-'aiqunat*

KÄÄNNÖS JA JOHDANTO Munkki Serafim

ULKOASU JA TAITTO Juha Rätty

KANSIKUVA © Ikonen-Museum Recklinghausen

JULKAISIJA Valamon luostari

KUSTANTAJA Maahenki Oy, Helsinki

ISBN 978-952-5652-57-4

PAINO Gummerus Kirjapaino 2008

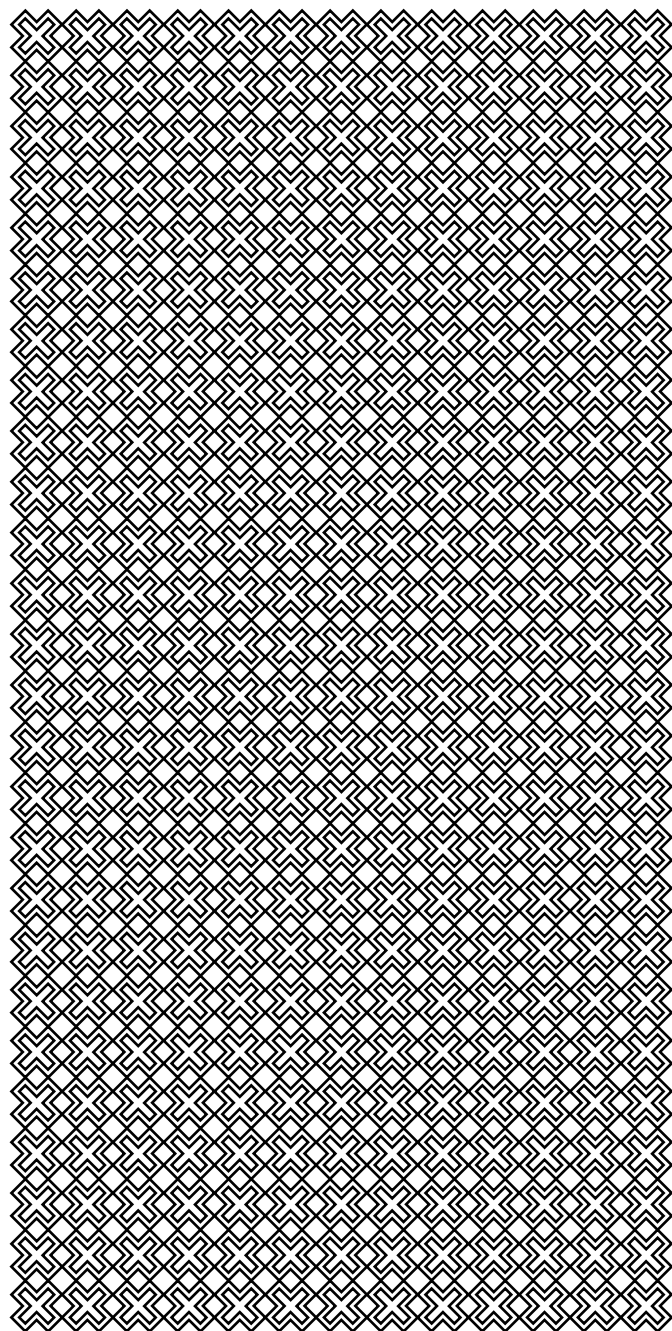

6	Kristinusko otettiin vastaan ihmeiden ansiosta. Jumala valaisee lakkaamatta kristittyjä.	54
7	Todistus siitä, että ikoneilla on kristinuskossa luja perustus.	56
8	Opettajien todistus sen osoittamiseksi, että ikonit ovat olleet kirkossa apostolien myötävaikutuksesta ja että niiden kunnioittaminen on välttämätöntä.	57
9	Todiste ulkopuolisia vastaan heidän esittäessään tekosyyinä Jumalan puheen: "Älä tee itsellesi kuvaa äläkä kunnioita sellaista."	63
10	Ei ole Jumalan tahto, että häneen uskovat eivät tee itselleen minkäänlaisia hahmoja tai ikoneita	68
11	Kumartamisen määrittäminen. On syytä kumartaa ikonien edessä ja koskettaa niitä kunnioittavasti	72
12	Niiden kumoaminen, jotka sanovat, että kristittyjen kumartamat ikonit eivät ole yhteydessä siihen, minkä kuvia ne ovat	77
13	Profeettojen antama todistus siitä, että kuvat ovat samanarvoisia kuin kirjoitus	81
14	Joka kumartaa pyhän kuvaa, nostattaa pyhän rukoilemaan Jumalaa hänen puolestaan	83
15	Laintauluille osoitettiin mitä suurinta kunnioitusta niihin tehdyn Herran kirjoituksen takia.	86
16	Meitä ennen olleiden erehtyväsyyden tähden Jumala valotti heille salaisuuksiaan sellaisten ihmeiden kautta, jotka he saattoivat nähdä silmillään	89

17	Nuhteen sana juutalaiselle	93
18	Selitys sille, miksi Jumala kielsi kuvien kumartamisen	95
19	Lisäperusteita tälle asialle kirjoituksista ja järjellä pääteltävistä vastaavista asioista.	99
20	Niiden kumoaminen, jotka sanovat, että Jumalalla on valta käskeä niin tai näin mutta ihmiset eivät saa julkisesti olla eri mieltä Jumalan sanan kanssa, ellei hän ole erikseen käskenyt siihen.	103
21	Vastaus sille, joka sanoo: "Koska pidätte hyvänä kumartaa kunnioitusta ansaitsevan kuvaa, kumartakaa minua, sillä minä olen Jumalan kuva."	107
22	Järkeen perustuva todistus sille, että aineella on meille erilainen luonne sen jälkeen kun siihen on piirretty kirjoitusta tai kuva.	109
23	Nuhtelu sille, joka sanoo, että Jumalamme Kristuksen kuvalle osoitetun kunnioituksen tai halveksunnan tapauksessa tästä koituva ilo ei saavuta Kristusta	110
24	Kristityt, jotka tekevät kirkkoihinsa kuvia Kristuksesta ja hänen pyhistään sekä kumartavat heidän ikoneitaan, toimivat samalla suosiollisesti Kristusta kohtaan	112
BIBLIOGRAFIA		117

SAATTEEKSI

Ortodoksinen kirkko on universaali, monikie-
linen ja monikansallinen. Silti ortodoksinen
kulttuuri mielletään usein pelkästään kreik-
kalaisen ja slaavilaisen tradition summana.
Harva lienee tullut ajatelleeksi, että arabia on
ortodoksisena liturgisena ja teologisena kielenä van-
hempi kuin slaavi. Arabiankielisen ortodoksinen kult-
tuurin aika alkaa 700-luvulta. Lännessä arabialainen
ortodoksinen kirjallisuus on kuitenkin jäänyt melkoi-
sen tuntemattomaksi. Käännöksiä tai yleisesityksiä ei
ole juuri tehty, ja käsikirjoituksista suuri osa on yhä
editoimatta. Tilanne on selvästi huonompi kuin esimer-
kiksi syyriankielisen kirjallisuuden alalla.

Theodoros Abu Qurran teos *Ikonien kunnioittami-
sesta* on merkittävä teos kolmesta syystä. Ensinnäkin
se on varhaisimpia arabiankielisiä kristillisiä kirjoitel-
mia, jonka kirjoittaja tunnetaan varmuudella. Sikäli on
sopivaa, että kyseessä on samalla myös ensimmäinen
arabiasta suomeksi käännetty ortodoksinen kirja. Näin
Ikonien kunnioittamisesta on avaamassa suomalaiselle
lukijalle kokonaan uutta ortodoksista kulttuurialuetta.

Toiseksi *Ikonien kunnioittamisesta* on merkittävä
uskontojen kohtaamisen kannalta, onhan se kirjoitet-
tu vastaukseksi muslimien esittämään kritiikkiin ku-
vien kunnioittamista vastaan – joskin virallisesti teos
on kohdistettu ”juutalaiselle”.

Kolmanneksi teos on mielenkiintoinen myös sisällöllisen antinsa puolesta. Kyseessä on merkittävä dokumentti idän kirkon varhaisesta ikoniteologiasta. Lisäksi monet niistä islamilaisista argumenteista, joita kuvien kunnioittamista vastaan esitettiin, ovat tuttuja myös Nyky-Suomesta. Sikäli Theodoros Abu Qurran kirjoitelma on nykyäänkin ajankohtainen.

Historiallisesta ja sisällöllisestä merkittävydestään huolimatta *Ikonien kunnioittamisesta* on jäänyt melko vähälle huomiolle. Teos tuli länsimailla tunnetuksi vasta vuonna 1897, kun englantilainen pappi John Arendzen julkaisi arabialaisen tekstin ja sen latinalaiskielisen käännöksen, mutta sen ilmestymisen pani merkille vain hyvin harva. Arendzenin työ perustui käsikirjoitukseen, joka oli tehty joulukuussa 877 Pyhän Haritonin luostarissa Palestiinassa. Sittemmin kävi ilmi, että Pyhän Katariinan luostarissa Siinailla on säilynyt toinenkin käsikirjoitus, joka on tehty 900-luvulla. Syyrian kreikkalaiskatolisen kirkon pappi Ignace Dick julkaisi vuonna 1986 kriittisen edition, joka perustuu näihin kahteen vanhaan käsikirjoitukseen. Suomenos on tehty Dickin edition pohjalta. *Ikonien kunnioittamisesta* on aiemmin käännetty saksaksi (Graf 1910), italiaksi (Pizzo 1995) ja englanniksi (Griffith 1997). Suomenos ehtii siis Abu Qurran käännösten joukossa eturintamaan.

*Joensuussa pyhän apostolin ja evankelistan,
ikonimaalarien suojelijan Luukkaan
muistopäivänä 18.10.2008*

Munkki Serafim

JOHDANTO

KUKA ON THEODOROS ABU QURRA?

Theodoros Abu Qurra syntyi 700-luvun puolivälin tienoilta. Todennäköisesti hän oli kotoisin Pohjois-Mesopotamiasta Edessan kaupungin seudulta. Edessa oli alueen kristittyjen pyhä kaupunki, joka oli täynnä maineikkaita pyhiinvaelluskohteita, marttyyrien hautoja, apostolien reliikkejä ja kuuluisia pyhiä esineitä. Niiden joukossa oli maineikas Kristuksen käsittätehty kuva, joka oli vielä Abu Qurran aikana Edessan suurin ylpeys.¹

Abu Qurran elämästä ei tiedetä paljoakaan. Hänen elämäkertansa ei ole säilynyt. Omissa kirjoituksissaan hän ei juuri puhu omasta taustastaan tai tilanteestaan. Hänen elämästään tunnetaan vain muutamia yksityiskohtia, ja näihinkin tiedonmurusiin sisältyy runsaasti tulkintavaikeuksia.² Abu Qurran tiedetään vierailleen Pyhällä maalla, ja luultavasti hän kilvoitteli jonkin aikaa kreikkalaisortodoksisessa Mar Saban luostarissa Jerusalemin kaakkoispuolella. Siellä Abu Qurra perehtyi Johannes Damaskolaisen (k. n. 750) opetuksiin,

¹ Theodoros Abu Qurra viittaa kuvaan luvun 23 alussa.

² Ks. Lamoreaux 2005, xi–xviii.

joista hän on selvästi saanut vaikutteita.¹ Abu Qurran luostariaikaa koskevissa lähteissä on kuitenkin runsaasti epäselvyyksiä.

Theodoros Abu Qurrasta tuli Harranin piispa ilmeisen nuorena, kaikei pian 30 vuotta täytettyään. Harran sijaitsee Pohjois-Mesopotamiassa, nykyisen Turkin kaakkoisosassa. Raamatunhistoriassa kaupunki on eräänlainen pelastushistorian alkupiste – paikka, josta Jumala kutsui patriarkka Abrahamin lähtemään kohti luvattua maata. Raamatun kertomusten mukaan niin Iisak kuin Jaakobkin hakivat vaimonsa Harranista. Kristinuskon aikakaudella Harran pysyi sitkeästi vanhojen mesopotamialaisten uskontojen keskuksena, vaikka sitä ympäröivät seudut olivat täynnä kirkkoja ja luostareita. Monista uskonnoistaan johtuen Harranista tuli merkittävä teologisten ja filosofisten keskustelujen pitopaikka.

Abu Qurran piispakaudesta tiedetään, että 790-luvun tietämällä Antiokian patriarkka erotti hänet tehtävästään. Syy on jäänyt tuntemattomaksi, ja joka tapauksessa hän palasi pian istuimelleen.² Opillisista asioista tuskin oli kyse, sillä Abu Qurra oli pesunkestävä ortodoksi ja Khalkedonin kirkolliskokouksen opinmuotoilujen aktiivinen puolustaja. 810-luvulla hän matkusteli Egyptissä ja Armeniassa pyrkien vakuuttamaan orientaaliset kirkot bysanttilaisen opintulkinnan paremmuudesta.

¹ Kirjallisuudessa ja tutkimuksissa on tapana nostaa esiin kysymys sitä, oliko Abu Qurra henkilökohtaisesti Johannes Damaskoksen oppilaana vai ei. (Esim. Doom 2004, luku 8.5.) Jopa Griffith kirjoittaa Johanneksen olevan "his intellectual master, and fellow monk of Mar Sabas Monastery" (Griffith 1992, 6). Itse asiassa Johannes oli kuollut vähintään pari vuosikymmentä ennen kuin Abu Qurra tuli Mar Saban luostariin, joten Johannes oli hänen oppi-isänsä vain tekstien kautta.

² Chabot: *Chronique de Michel le Syrien* IV, 495 (syyr.); *Chronique de Michel le Syrien* III, 332 (ransk.).

Bysanttilaiset ortodoksit olivat Harranissa pieni vähemmistö, eikä kaupunki muutenkaan ollut kristittyjen tärkeimpiä keskuksia. Theodoros oli kuitenkin aikansa johtavia teologeja ja nousi Lähi-idän ortodoksikristittyjen tärkeimmäksi apologeetiksi. Hän puolusti kreikkalaisortodoksisen kirkon näkemyksiä kaikilla aikansa foorumeilla ottaen osaa niin kirkkokuntien kuin uskontojenkin välisiin keskusteluihin. Vuonna 829 Abu Qurra osallistui suureen väittelyyn Harranissa vierailleen kalifi al-Ma'munin (813–833) läsnäollessa.

Tuohon aikaan keskustelut oli jo käytävä uudella valtakielellä, arabiaksi. Tästä beduiinien puhumasta vanhakantaisesta seemiläisestä kielestä tuli ensin islamin pyhä kieli, sitten myös kirkon kieli. Kristillistä kirjallisuutta alettiin kääntää kreikasta arabiaksi 700-luvulla. Ensimmäisessä vaiheessa käännettiin Raamattua, jumalanpalveluskirjoja, homilioita ja muita patristisia klassikoita, pyhien elämäkertoja ja kirkkolakia.

Suuri osa varhaisesta arabiankielisestä kristillisestä kirjallisuudesta keskittyy niiden teologisten näkemysten puolustamiseen, jotka olivat islamin näkökulmasta ongelmallisia. Varhaisin tunnettu arabiaksi kirjoitettu teksti on kristinuskon puolustuskirjoitus Jumalan kolminaisesta luonnosta vuodelta 755.¹ Sen kirjoittaja on kuitenkin jäänyt tuntemattomaksi.

Lähi-idän kirkolliset kirjoittajat alkoivat pian laatia kreikan- ja syyriankielisistä kirjoitelmistaan arabiankielisiä versioita. Theodoros Abu Qurraa voi pitää varhaisimpana tunnettuna kristittyinä, joka kirjoitti itse omia teoksiaan suoraan arabiaksi. Näin ollen *Ikonien kunnioittamisesta* on vanhimpia arabiankielisiä

¹ Teksti on julkaistu teoksessa M. D. Gibson: *An Arabic Version of the Acts of Apostles and the Seven Catholic Epistles, with a Treatise on the Triune Nature of God*. Studia Sinaitica 7. C.J. Clay and Sons. London 1899.